

פ ת י ח ה

לב

ובעיון חסלה בהגדה ואח"כ יאלו ברכוש כי בזיו יורה על הפלגה¹ . והנה נמשך ג"כ שנה אחת מזמן
הלקח אסתר אל בית הנשים מקשוטין וחמרוקין כמ"ש ששה חדשים בשמן כו' והיה שני שנים
ומחצה לזמן התחלת החקצנות הנערות ועי' בבאורי סי' ב' ח' ואין מקום לדחוק שלקחה אסתר בשבע
למלכותו על הזמן שהחילה מלכותו ואומרו בעשיית המשחה בשלש למלכו כאשר נכונה המלוכה בידו
במדינות שבע והחזקו בערי המצוד והשקיסם ממלחמות² . כי פשטות הענין יורה כשבתו בשושן בשבוע
ממקום מלחמתו כמ"ל אבל הורחא למלכותו על התנהגות המלוכה ואומרו למלכו ידבר מעת אשר
המלך על העם ואולי שנהעכב הענין מהקצב במלחמתו ביון ששב לארצו בששה למלכותו ואמרו אחרי
הדברים גידל את המן היה לאחר חמש שנים מלקוחי אסתר כראב"ע כי כתיבת אגרות הראשונות היה
בי"ב למלכותו כס' ג' ז' ואולי היה מעשה בנחן וחרש משך זמן אחר לקוחי אסתר וימשך גם התנשאות
המן עד שבה הציווי להשתחוות אליו :

1234567

ובתרומה

שני אסתר אחריאח די הויא לניעא בתיא דמרדכי ע"ה שנין . והנה המאמר הנפלא
הזה מהלים עם הב"ר פרשה לך ואברהם בן ע"ה שנה חייך גואל שאני מעמיד ממך
יהיה בן ע"ה כמנין הדסה . והיינו לאחר המלכות ימי חמרוקי הנשים שאז באה אל המלך שהיתה אז
בת ע"ה כי הדסה היתה נקראת מקודם שבה אל בית הנשים . וא"ל לדחוק שכותב המדרש עם הכולל
מהכיתוב המורגל בספרי גמטריאות המאותיים . ואגלה לך סודו בהיות אז מרדכי וסגולות הדרש להעמיד
באופן המספיל להעיר למוסר לחלות בשבח הנדיקים המאומה מזד עצמו ולסמכו בהוראת הפסוקים
וע"ד המכלהא בשלח ושה"ש רבה בפסוק הנך יפה נקש לעוררם ואמר ילדה אשה אחת ששים רבוא
בכרם אחד ומנו משה ששקול כנגדן והנה לא יתכן זרות הענין שהיה אסתר בת ע"ה בלקוחיה ובפרט
להמדרש וההרגום שגולד אח"כ ממנה דריוש שבה בהמ"ק אלא שאלו הספור מוכניה להורות על ההיחסות
הזמן מהכנת יציאת מרדכי כמו אברהם באלו ממקום מולדתו ובמגלה י"א ב' שבשלש לאחשורוש בשלש
שנעים שנה מגלות יכניה והיתה אז השנה הע"ה בשבע למלכותו שלמלכה אסתר שלפי חשבון זה שהיתה
אסתר מגלות ירושלים מסתמא כבר נולדה מקודם ואף דלמ"ד שם שנים מקוטעות היו לא היה המנין
מכוון בדקדוק . ואף שלפי הפשט בהכרח סובב אשר הגלה עם יכניה על משפחת אבותיו שהיו מהגולים
ואין דרש זה סותר למאמרם במגלה י"ד ח' שלבשה רוח"ק ואף שאין הנבואה שורה בחו"ל אלא על מי
שנתנבא בא"י כמ"ק כ"ה ח' . שזה לא היה נבואה ממש רק הופעת רוח"ק וכמו בעמשי שהיה רק אומן
הלב וכפרש"י בדהי"א ולזה לא מיייתי משאר קראי וכמורה ח"ב פרק מ"ב במדרגה ה' ב' ומאולק בזה
קשיח הח"א במגלה יע"ש באורך והארכתי בפרושה לרות מדרשם להכניס אנשים משחלפים בהחלמות
חזיה סעולה . ולכן מאלו לדרוש במנחות ס"ה ח' דהוי בייל לישני ודריש והיינו דכתיב במרדכי בלשן
ובאור חורה ליון נתמיה ז' והוא גם במוקדם בעזרא ב' וע"ש בחום ס"ד סוף ע"ב ועי' במגלה ט"ז
ב' דמטיקרא בחר ארבעה ולצפוף בחר חמשה ועי' ראב"ע אסתר ג' כ"א ויודע למרדכי כי היה יודע
הרבה לשונות וזה טעם מרדכי בלשן אבל אין טעם בלשן כ"א אדם אחד ששמו בן עכ"ל . ואמנם
הכניס יחד לפי שנאמר שם היוחו מהעולים משבי הגולה אשר הגלה נבוכדנצר . והיינו כי הגלות האחרון
מחורבות ירושלים היה ע"י נבוכדנצר בימי נדקיהו . וכן כאן נאמר על מרדכי שהיה מהגולים עם
יכניה אשר הגלה נבוכדנצר ולהיות מרדכי הכיר בלשונות כמ"ש במגלה י"ב ב' בפסוק ויגד לאסתר ולזה
מאלו לרמוז ולדרוש על מרדכי בלשן דבייל לישני להחלמות ענינם לפי הדרש שמוסב אשר הגלה על
מרדכי בעצמו ואף כי ממה שלא נאמר ויו העפוף בשם בלשן אין להכריח כמו שלא בא בכל אחד
מהשמות הנזכרים בפסוק שלאחריו . [ובח"א מגלה כ"ג ח' זכריה היינו משלם (בנחמיה ח' ד') דמשלם
בעובדיה מדלא כתיב ומשלם . ולפירושו חיקשי בכל הנזכרים להלן פסוק ז' בלי ויו העפוף בהיותו להרבות
ההשחוות והארכתי בבאורי לדהי"א ח' ד' אבל הבא משמע שהחשבון מכוון ששה מימינו וששה משאלו
וע"כ דמשלם שם החולד וע"ד זכריהו המבין דהי"ב כ"ו ה' זכריה בן דהי"א ט"ו י"ח ובבאור שהוא
חולד כבוד כמו בן אמצא ועי' בישיעיה מ"ב י"ט מי עוד כמשלם והוא הולך לנביא ודהי"א ב' כ"ה
ואולם אחיה ויתכן ג"כ שהוא לאדם אחד והארכתי במבא לדה"י מכמה אנשים לאין מהפך בחנ"ך ובש"ס
בבלי וירושלמי שנקראו בשני שמות בנה אחת וכתתי לתמוה בזה על הנוב"י מהד"ת והח"ס חאה"ז ואכמ"ל :

1234567

ודנה דילג כמה דורות עד קיש וכמ"ש ראב"ע הזכיר רק הגדולים במשפחתו וחלו היה קיש אבי
שאל [ושמעי היה בן בנו של שאל כי לשאל לא היה בן בשם שמעי] שלם"ו היה מזכיר
שאל המלך [בהיותו מסודס ביותר מקיש אחיו] וע"כ לא נודע אם היה מרדכי מבני שאל . ומ"ש
במגלה ט"ז ח' כיון שאמרה לו מדבית שאל קאחינא והיינו ממשפחה אחת . ואם שבהרגום שני בפסוק
איש יהודי האריך למנוה הדורות משמעי עד שאל בן קיש ולמעלה עד בנימין . [ועי' סוף רוח
ובראב"ע . ומורגל במקרא לאין מספר תואר בן על בן הבן וע"ד הידעתם את לבן בן נחור . עין בן
זרח

פ ת י ח ה

זרח ביהושע ז' כ"ד מסיבוסה בן שאול ס"ב י"ס כ"ה יהוא בן נמשי והיה בן יושפט מ"ב ט' י"ד בן
 אביאל ש"א ס' לרלב"ג אבי האב ומ"א כ"ב ע' בן יושפט על בן יורם זרובבל בן שאלחיהל בתי ח'
 ועזרא ג' א' וה' ב' ולרד"ק בן בנו כי ה"ה בן פדיה כד"ה א' ג' (ומש"ש בבאור שמר בזכריה שהיה
 בן שאלחיהל - הנה שם ס' ד' מזכר זרובבל ג'לי שם אביו ולראש"ע בעזרא מוסב בפ"ח ובני פדיה
 כל בני יכניה ושאלחיהל גידל אח בן פדיה אחיו כמרב בש"א כ"א ח' וע"ד ויהי לבן שמוח ב' י' .
 ובבאור שיבס הא' אח אשת אחיו ואולם בתו' פסחים כ"ד ח' שלא מנינו שיהא בן אשתו כבנו ועי'
 רמב"ן בת אשר סרת שהיתה חורגתו ועי' בחו"מ סו"סי מ"ב מהגמ"י ועי' בח"ס אהע"ז סו"סי מ"א
 ובס"י ע"ו) וזכריה בן עדוא בעזרא ה' א' וס"י ו' י"ד והוא בן ברכיה בזכריה ח' . יוחנן בן אלישיב
 נחמיה י"ב כ"ג והיה בן יודע בנו וע"ש בפסוק י' . ורד"ק ירמיה כ"ב א' שקורא ליויכין בן יאשיהו
 ועי' רד"ק דה"א ב' כ"ג ויבמות ס"ב ב' והא דירושלמי בהגע"י וב"ר פרשה ג"ד לענין בני בנוח
 מיירי בכבוד ופ"ו ועי' פדר"א ס"לו והגהות הרד"ל אות כ"ג ועי' רש"י בראשית י"ט י"ב ורמב"ן וס"י
 כ' י"ב ול"ז ה' ורמב"ן ובאור הרש"ד שם ועי' דה"א ח' י"ז בני שם וגו' ועין וחול וס"י ג' כ"א וס"י
 ז' י"ד ברד"ק וע"ש בס"י כ"ו כ"ד ובפשוטו בן בנו של נרשום בן משה . וכן מעכה בת אבשלום דה"ז
 י"א כ' על בת בתו כמ"ש במפרשים כי לא היה לו בת כ"א חמר כש"ב י"ד כ"ז ועי' ברה"ב י"ג ב'
 ובבאורי ובס"י כ"ב ב' עתליהו בת עמרי והיא בת אחאב וע"ש כ"א ו' וכן מורגל לרוב כד"י ועזרא
 וכן במ"ב ח' כ"ז חתן על בן חתנו ודוד על בן דוד ירמיה ל"ב :

והנה דרשה החרגוס על אסתר והדסה לתואר בעבריה וגם בשמות שנעה שרי פרס וכן במגלה י"ב
 ח' וגם בשמות שנעה סריסי פרס לרמוז על זכיות ישראל שהיה סיבת הנס מלקוחי אסתר .
 ועי' ראש"ע ס"י א' חרבונא רבים פירשו כו' והאמת כי אלו השמות פרסיים ואסתר מחורגת הדסה
 וע"ש עוד בס"י ז' ס' ושם בס"י ט' ו' היו חכמים בספרד ושמוחו על פעם ארדחא פורחא אכל אלה
 השמות הם פרסיים . ודעת רלב"ג שאסתר שנקראת בכ"א מהשמות וזה לא יחקן בשיבא חבת היא
 באחרונה שזה מורה שהאחד הוסב לאח"כ כמו ירובעל הוא גדעון . ובחרגוס שני ואסתר שמה הדסה
 בלישאל עבראה כו' אהקרי שמה אסתר בשם כוכב נוגה יונית אסחירא וכן הביאו שהוראה כוכב בפרסית
 סהארה ומורגל בשמות הפרסיים כמו אסתרגוס מלך פרס וכדומה ובאיוב ל"א ארלה אור חרנומו ליחמי
 אסתר ובחרגוס ישמש בזה להוראות שונות כמו הפרסית ליסחרחיון וכן מלך פלשתיים אסחרחני .
 ובמגלה י"ג א' ח' ר"מ אומר אסתר שמה כו' ר"א הדסה שמה ונקראת אסתר שהיתה מחסרת דבריה
 ולר' נחמיה שהיו עובדי כוכבים קורין אותה על שם אסתר ובפרש"י יפה כלבנה . וחרגוס ירח סהר
 ובש"ס ז' ב' אכן הסהר וע"ש בבאורי . ובילקום אסתר רמז חרנ"ג ר' נחמיה אומר שהיו קורין אותה
 כוכב הנוגה ע"ש אסתר . ואולי שנחמה בשם אסתר שלא יבינו את עמה ומולדחה להיותו מחדמה
 בפרסית ויונית וארמית ולא שינתה שמה בארמית אסא שלא יחשבו שהיא כשדית ואסתר שם"ש ר"י שהיתה
 מסהרת דבריה אין הכונה שישראל היו קוראין לה בן להוראתו בעברית אלא שלפי שרצה להעלים שמה
 קראתו בלשון אסתר שמהדמה בפרסית כמו בשאר לשונות [ומלחי כי אסתר בפרסית פירושו פרד ואולם
 אף שיחקן לקרוא על שם החיות וגם להשי' שמלת זכר בשם נקבה היינו רק בהיותו בל לזכרון שם
 אבות במוחם . גם השם פרידא עזרא ב' כ"ה ונחמיה ז' ג' ומורגל בש"ס יחקן יואר בהוראת השם
 יונה כמורגל על גזל אחד כקנים פ"ג מ"ו וב"ק ל"ח ב' וב"מ פ"ד ב' ובריות ח' ב' . ובפרש"י לבנות
 כי אסתר העתקת השם הדסה בפרסית ומורכבת משתי חיות אס-תר שפירושו הדס רעק
 עכ"ד . וכן ג"ל הוראת השם מרדכי בהעתקת מר דרור שחרגומו מרי דכי כב"מ ס"ו סוף ע"א כנרין
 דנרד למרי דכי ועי' ב"ק מ"ס ח' ונחמיה מ"ג וחולין ז' ומגלה י' ע"ב ובחרגוס ראשון באסתר ב'
 ה' מרדכי דמתיל למרי דכיא וכחולין קל"ט ב' מרדכי מן החורה מר דרור ואולי שהוסב לו מרדכי
 להוראת מר דרור כמו שהוסב לדיאל וחביריו כספתיקס פ"ז ב' שלשון בבל קרוב לשל חורה . ומזה ל"ל
 שבא הכנוי מרדכי כפי לרמב"ן שמות ל' כ"ג מר דרור שהיה חפשי מהזיוף כי כאשר ילכד הנבי ויעמד
 ברשות האדם לא יעשה מור כ"א מעט ואינו מבוסס ולהיות המור נלקח להיות הנבי חפשי ומספג בין
 ערנות הבוסס לכן בא הכנוי כפי אל מרדכי ומזה לוקח נ"כ הכנוי נפחלי כפי כבמדבר רנה פרשה
 ב' נפחלי מזוייר עליו חילה על שם חילה שלוחה וע"ש בפרשה י"ג ובש"ס רנה ואשר לזה יתיחס
 מין הנבי ואולם מ"ש השרשי לבנות בשם אסתר שהשמות שנמגלה המה תוארים אין זה מוכרח בהיות
 שנעלמה הסבה שמה לשם פרסי גם מש"כ כי ושתי בפרסית ליוסי וכמ"ש להראות יסיה ואין הכרח יואר
 מהשם נעמי ושפחה וכדומה ואולי שקראוה קן מזל זה בהולדה . ומה שהשיג בש"ל על המבאר בפסוק
 הדסה היא אסתר שאם נמלא בשני שמות מלת הוא אז השם האחרון נחחדש כי מה יענה בפסוק הסיל
 סור הוא הגורל שפירשו בעברית וכבר העיר בזה ראש"ע ג' ז' סור זאת המלה פרסית ופירושה גורל
 וזה